

1. naloga: Valj s spiralnim vodilom. Okoli valja je navito vodilo, karakterizirano s konstantno $p = \frac{dz}{d\varphi}$. Po tem vodilu spustimo maso m , razen tega se valj lahko prosto vrtil okoli svoje osi.

Uvedemo cilindrične koordinate:

$$x = R \cos \varphi$$

$$y = R \sin \varphi$$

$$z = z$$

Imamo vezi $r = R$ in $z = p(\varphi - \Phi)$. Zasuk valja označimo s Φ .

$$T = \frac{m}{2} (\dot{r}^2 + r^2 \dot{\varphi}^2 + \dot{z}^2) + \frac{1}{2} J \dot{\Phi}^2$$

$$J = \frac{1}{2} M R^2$$

$$T = \frac{m}{2} (R^2 \dot{\varphi}^2 + p^2 (\dot{\varphi} - \dot{\Phi})^2) + \frac{M R^2}{4} \dot{\Phi}^2$$

$$V = m g p (\varphi - \Phi)$$

$$L = T - V = \frac{m}{2} \left(R^2 \dot{\varphi}^2 + p^2 (\dot{\varphi} - \dot{\Phi})^2 + \frac{M r^2}{r} \dot{\Phi}^2 \right) - m g p (\varphi - \Phi)$$

E-L enačba: imamo dve generalizirani koordinati, in sicer φ in Φ . Tedaj velja:

$$\frac{d}{dt} \frac{\partial L}{\partial \dot{\varphi}} = \frac{\partial L}{\partial \varphi}$$

$$\frac{d}{dt} \frac{\partial L}{\partial \dot{\Phi}} = \frac{\partial L}{\partial \Phi}$$

Najprej obravnavajmo φ , nato Φ :

$$\frac{d}{dt} \left[\frac{m}{2} (2R^2 \dot{\varphi} + 2R^2 (\dot{\varphi} - \dot{\Phi})) \right] + m g p = 0$$

$$R^2 \ddot{\varphi} + R^2 (\ddot{\varphi} - \ddot{\Phi}) + g p = 0$$

$$\frac{d}{dt} \left[\frac{m}{2} (2p^2 (\dot{\varphi} - \dot{\Phi})) + \frac{M R^2}{2} \dot{\Phi} - m g p = 0 \right]$$

$$-p^2 \ddot{\varphi} + \left(\frac{M R^2}{2m} + p^2 \right) \ddot{\Phi} - g p = 0$$

$$\ddot{\varphi} (R^2 + p^2) - \ddot{\Phi} p^2 + g p = 0 \quad (1)$$

$$\ddot{\Phi} \left(\frac{M R^2}{2m} + p^2 \right) - \ddot{\varphi} p^2 - g p = 0 \quad (2)$$

Enačbo (1) pomnožimo z $\frac{M R^2}{2m} + p^2$, enačbo (2) pa s p^2 , nato ju seštejemo (želimo se namreč znebiti spremenljivke Φ). Dobimo linearno enačbo za $\ddot{\varphi}$ s preprosto rešitvijo

$$\ddot{\varphi} = \frac{g p \left(\frac{M R^2}{2m} \right)}{p^4 - \left(\frac{M R^2}{2m} + p^2 \right) (R^2 + p^2)}$$

To je konstantno, označimo z α . Tedaj je $\varphi(t) = \frac{1}{2} \alpha t^2 + C t + D$. Na podoben način bi lahko dobili tudi $\ddot{\Phi} = \beta$ in rešitev za $\Phi(t)$.

Izbira oblike vodila za harmonsko nihanje. Harmonsko nihanje pomeni, da je neodvisno od začetne amplitude. Njegova enačba je

$$\ddot{\vartheta} + w^2 \vartheta = 0$$

Želimo najti vodilo, po katerem se bo masa gibala harmonično.
Želimo rezultat oblike

$$L = \frac{1}{2} m \dot{s}^2 - \frac{1}{2} k s^2$$

Trenuto imamo

$$L = \frac{1}{2} m (\dot{x}^2 + \dot{y}^2) - mgy$$

Kinetični del:

$$\frac{1}{2} m (\dot{x}^2 + \dot{y}^2) = \frac{1}{2} m \dot{s}^2 (\dot{x}'^2 + \dot{y}'^2)$$

(Pri tem smo uvedli nov koordinatni sistem x', y')

$$\dot{x} = x' \dot{s}$$

$$\dot{y} = y' \dot{s}$$

Torej mora biti $x'^2 + y'^2 = 1$ oziroma $(dx)^2 + (dy)^2 = (ds)^2$. Sledi $s = \int \sqrt{(dx)^2 + (dy)^2}$.

To vstavimo v izraz za potencialno energijo:

$$k \frac{1}{2} \left[\int \sqrt{(dx)^2 + (dy)^2} \right]^2 = mgy$$

$$\sqrt{\frac{k}{2}} \int \sqrt{1 + \left(\frac{dx}{dy} \right)^2} dy = \sqrt{mgy}$$

Z obojestranskim odvajanjem lahko izrazimo $\frac{dy}{dx}$:

$$\frac{dy}{dx} = \sqrt{\frac{2ky}{mg - 2ky}}$$

Da izrazimo x in y , vzemimo $\frac{dy}{dx} = \tan \varphi$. Z nekaj trigonometrije dobimo

$$\frac{d\varphi}{dx} = \frac{k}{mg} \frac{1}{\cos^2 \varphi}$$

Z integriranjem dobimo

$$x = \frac{mg}{4k} (2\varphi + \sin 2\varphi + C)$$

$$y = \frac{mg}{4k} (1 \cos 2\varphi)$$

To je enačba cikloide. Izračunamo lahko tudi periodo nihanja (z integralom $\int \frac{\sqrt{(dx)^2 + (dy)^2}}{\sqrt{2g(y - y_0)}}$, kjer x

in y izrazimo preko φ). Dobimo $T = 4\pi \sqrt{\frac{m}{4k}}$